

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Disputationes Chirurgicæ Selectæ

Haller, Albrecht von

Lausannæ, MDCCLV.

VD18 90538889

Historia Prima.

urn:nbn:de:gbv:45:1-16577

protinus alibi aliter, immo & tertius, ut dixi, fæda fætura succreſcit, exhausto nempe ſic mali inextirpabilis rivo, non ipſo integro ejuſdem fonte obturato. Unius igitur cancri extirpationem plerumque alterius eſſe generationem, ex his ipſis ſequentibus tribus exemplis notatu certe digniſſimis, à Dn. Præſide quondam, cum cura obſervatis, nunc, ſpero, liquidius pateſcet.

HISTORIA PRIMA.

FAbro cuidam ferrario, annorum XLVI. oris pallidi, corporis maci-
lenti, exſanguis & debilis, forte in labio inferiore, enatum erat exi-
guum tuberculum, mediocris lentis, aut piſi magnitudine, nonnihil du-
rum, colore lividum & quandoque leviter dolens: hæc nempe erat ven-
turi prima favilla mali. Quod quum ille ſæpius, ut fieri ſolet, manu im-
proba incautius contrectaſſet, atque ſubinde compreſſiſſet; paulo poſt ac-
cidit, præter omnem ſpem & opinionem, ut exiguum hoc primam fron-
tem, malum mox acrius exaſperaretur, dolores vehementius increſcerent,
illudque parvum modo tuberculum in patientiorem ambitum ſeſe latius ex-
plicaret, adeo uſque, ut ipſum totum labium fædo admodum adſpectu,
alte intumeſceret, lividam duritiem indueret, atque demum per ruptas
paſſim ſua ſponte fiſſuras, ſanguinem atrum fætidum ac corruptum ſenſim
exſtillaret.

Futuri ergo metuens quidem; ſed gravi ſimul paupertatis incumbentis
onere deterritus, ut medicum peritum, aut chirurgum in arte exercita-
tum, uti decebat nimirum, tempeſtively accederet, varia mox ipſe adhi-
buit contra augeſcens malum, remedia ut plurimum domeſtica, nunc bo-
na, nunc mala, ut nempe fieri conſuevit, nullo proſus delectu habito:
quibus tamen omnibus nihil quicquam proficientibus, tandem de ſalute
anxius, in conſilium advocavit tonforem quemdã ſibi vicinum, qui, ex
pravo nonnullorum iſtorum hominum more, per mortes & cædes, dira
experimenta facientium, mali præſentis ignarus; & futuri improvidus,
varia ipſi unguenta & emplaſtra, quorum virtutes, aut noxas ipſe tamen
neſciebat, liberali admodum manu, ſuggeſſit: ſed tam ſiniſtro quidem
cum eventu, ut loco ſperati promiſſique auxilii, omnia potius quotidie in
pejus ruerent, ipſumque labium, pereunte proſus figura priſtina, in de-
formem plane viſuque terribilem tumorem attolleretur.

Exacto igitur inter tot ærumnas atque miſerias, integro pene anno,
tandem infelix iſte & exſpes fere ægrotus me ipſum anno c10 10 CCXXXV.
acceſſit, meam etiam qualemcumque opem imploraturus.

Vix

Vix autem viso horribili illo atque monstroso plane labio, mihi protinus frigidus horror

Membra quatit, gelidusque coit formidine sanguis.

Ingentis enim farciminis ad instar, sanguine infarcto turgidi, eoque sæde propendebat, ut gravi ejus pondere pendulo ipsum subtus mentum, teterrimo quidem spectaculo, penitus occultaretur. Vel ad levissimum autem digiti admoti attactum, sanguineæ guttæ tanta quidem copia, undique emicabant, ut timide tangentes manus atro horreni fætoris tabo ubique affatim commacularentur.

Quibus omnibus ancipitis præcipitisque mali momenti curatius exploratis atque expensis, ipsi statim candide & sine ambage, exposui intracabilem prorsus immedicabilis hujus cancri cruenti indolem ac naturam, addidique, omnem salutis spem in solo esse ferro repositam, eoque aut confestim ipsam illam teterrimam pestem esse jugulandam, aut eum ipsum proxime, indomabili ejusdem sævitia fore jugulandum. Non enim aliud plane dari inevitabilis fati effugium, nec bene nunc convenire lenta remedia alia rapidissimæ intus furentis veneni pernicitati.

Quam duram decretoriamque quasi sententiam quum iste imperterritus prorsus accepisset; statim nos serio atque efflictim rogavit, ut nulla interposita mora, arduo illi & generoso operi exsequendo alacriter accingeremur, seque ad blanda venturæ salutis gaudia, sic excruciareremur; severe adjiciens, se quidem ad omnia discrimina, aut tormenta intrepide subeunda, promptum satis paratumque animum jamjam induisse, malleque citam mortem sufferre, quam vitam diutius tolerare mille omnino mortibus deteriorem: sese enim non tam vivum esse hominem, quam potius ambulans quasi insepultumque adhuc cadaver, quod & sibimet ipsi, & omnibus aliis hominibus abominabili esset terriculamento.

Præparato igitur sic prius per justam sanguinis missionem, & repurgato leniter inferius corpore, potionibusque corruptam sanguinis massam emendaturis, largiter propinatis; nihil quidquam amplius cunctati sumus, inexpugnabilem istam hactenus pestem stricto ferro animose excindere: quod quidem per peritam solertis chirurgi dextram, tam fausto cum successu, peractum fuit, ut temporis fere puncto, uno propemodum ictu, labium illud tabifica labe infectum a parte sui sincera concinne dissociatum, excideret, mirantibus nobis merito ferream quasi fabri illius constantiam, & inconcussam animi intrepidi firmitudinem, qua Scævola alicujus ad instar, lucibus atque doloribus impenetrabilis, sic plane & irretortis oculis, lacrimabilem sui jacturam, & particularem quasi corporis laceri funerationem hucusque spectaverat: nullos enim ejulatus, nullas complorationes, & ne ullas quidem voces indecoras hactenus, inter illam lanienam hippocraticam, ediderat.

Recens interea vulnus rite curatum, mundatum & obligatum blandum sensim atque laudabile pus reddidit, & iusto demum tempore, pulchram fatis ac decoram cicatricem duxit, succrescente nempe miraturæ fictricis solertia, ceu quodam amissi labii imitamento. De quo dubitare quidem nonnihil videtur Celsus, lib. VI, cap. 15. & lib. VII, cap. 9 luculenta tamen in contrarium exempla attulerunt Paræus, opp. chirurg. lib. VI, cap. 29. p. 219. Timæus a Guldenklee, cas. medicinal. 38. lib. I. pag. 71. & ill. van Swieten, in comment. in aphorif. Boerhav. Tom. I. pag. 896. aliique inferius allegandi. Præsertim autem celeb. ille Taliacotius, in chirurgia nova curatorum, lib. II, cap. 19. pag. 531. sqq. quibus add. B. Platneri chirurg. pag. 161. & ill. Heisteri absolutum Opus chirurg. Tanto igitur vitæ discrimini exemptus, plenæque, ut videbatur quidem, sanitati aliquo post tempore, redditus, lætus, & quasi ex orco revocatus, ad suos domum reversus est, positoque omni ambigui futuri metu, per integrum fere annum, satis probe comodeque valuit. Illo autem vix exacto, suspecta admodum raucedo atque ardua cibos ingestos detrudendi difficultas sese illico prodidit; inspectoque diligenter ipso quidem ore ac collo, cum ingenti visentium stupore, tristissimum illud apparuit spectaculum, pestiferum nempe istud canceris virus adhuc intus residuum, obturato illo externo oris ostio libero, nunc majore longe periculo, ipsos interiores faucium collique recessus invasisse, ibique uvulam, palatum, atque utrasque tonsillas, non intactis plane externis quoque pone aures, glandulis parotidibus, immedicabili lue infecisse.

Licet igitur mox potentissima remedia tam interna, quam externa, uti linctus, potiones, gargarismata, aliaque profutura, in usum assiduum, sine ulla cunctatione, advocarentur, non exclusis simul medicamentis ex mirifico illo, ut creditur quidem, ligno sancto, atque Hydrargyro ipso, volubili sua mobilitate omnes tenuissimos corporis canales & recessus liberrime permeante & penetrante paratis; frustra tamen omnino solertissimæ etiam manus medicæ adhibebantur, arsque ipsa salutaris victa moestaque jacebat. Quoniam enim ob cæcos difficilesque angustiarum aditus atque recessus, nemo facile summum tetri ulceris interni os ferro acuto rescindere poterat, licet quoddam in faucibus carcinoma ultione adhibita, feliciter sese olim extinxisset, scripserit Hippocrates noster, lib. de morbis epidem. VII, pag. 873. quem postea nostro quidem ævo, fortiter feliciterque imitatus fuit magnus Fred. Ruyschius, observat. anatom. chirurg. LXXVI, pag. 70. quod ipsum nec ignoravit Celsus lib. VI, cap. 15. pag. 391. hinc vitium insanabile tanto magis alebatur, vivebatque validius tegendo, atque latius quaquaversum proserpendo, divagabatur, adeo, ut tandem iste mortalium miserrimus, in se tumescentibus paulatim faucibus, & impedito hinc libero animæ meatu, macie, fame, æstu, ægitudine & febre lenta confectus & attritus, mortem in tot malis,

lis, ceu portum ac finem miseriarum, anxie quæreret, ac toties quæsitam & expectatam demum, post aliquot hebdomadas lamentabiliter transactas, auspicato inveniret. Manifesto nimirum argumento, tardiora scilicet sæpe esse remedia, quam mala, quæque dudum corrupta, in malum ulcus veteraverunt, longe difficiliter curari posse, & nusquam hinc tutam prorsus fore fidem de extirpando penitus cancro, temere conceptam. Serpit nempe, ut dixi, pascendo, crescens illa pestis, neque amputato uno lethifero ramo, deficit alter mox successurus.

*Ulcus enim vivescit, & inveterascit alendo,
Inque dies gliscit furor, atque ærunna gravescit.*

HISTORIA SECUNDA

Pari quidem tetro oris dehonestamento deturpatus; dispari tamen animi fortitudine præmunitus, me anno **CIO IO CCXXXV.** accessit nobilis quidam venator Nassavicus, annorum **LII.** vigentis adhuc ætatis & valentis fati corporis. Trepidabat enim vehementer atque exhorrebat vel ad solam mentionem de amputando nempe labio, atro cancri serpentis veneno taboque corrupto, a nobis tum factam, adeo usque, ut animi fere defectionem pateretur.

Quum autem ipsi argumentis haud proletariis liquido demonstravissem, nullam aliam facile sperandæ salutis amplius superesse viam, quam quidem istam, quæ acuto ferri minacis mucrone aperiretur, atque in ejusmodi malis conclamatis, singulisque fere momentis, augefcentibus, nihil tutius festinatione reperiri, hincque factis magis, quam consulto, opus esse: mutata statim sententia, imperiosæ sese necessitati lubentiore animo morigeraturum, sancte spondit, fractus præsertim atque expugnatus flagrantissimis charæ uxoris filiæque unicæ precibus, lacrimisque coortis uberrimis. Addebat præterea, se tanto magis nunc certius aliquod, etsi paulo durius, sui pertinacis mali expetere remedium, quod hætenus per tres fere annos, promissis medicorum splendide mendacibus verique inanibus, miserabiliter circumductus fuisset, atque ex sumtuosis eorumdem medicamentis, specioso quidem ac decepturo fuco circumlitis, intra autem nihil prorsus fronti suæ simile habentibus, largissima licet copia sibi subinde ingestis, plus semper damni, quam emolumenti, indigabundus morarumque pertæsus, percepisset.

Oportuna igitur sanguinis missione, ventrisque impuri expurgatione præmissa, aliisque pro ipsa rei præsentis natura, in tempore, decenter circumspectis ac provisus, mox sine mora, ipsum opus fortiter adgressi sumus, labiumque illud ferali jam livore corruptum, teterrimique odoris ta

bo

